

d'allò més interessant. L'Adam és un historiador de 47 anys que fa vint-i-cinc anys que ensenya a París. Va fugir del Líban, la nació un dia coneguda com "la perla d'Orient", després d'esclatar la crua guerra civil que va fracturar el país i va delmar els seus amics de l'època universitària. Fa, doncs, un quart de segle que està allunyat de la seva terra. Cert dia de l'any 2001, l'Adam rep una trucada d'així de la Tania, l'esposa del seu vell amic Mourad, amb qui fa vint anys que no es parla. En Mourad mai no es va moure del país, va aliar-se amb un dels senyors de la guerra i va fer fortuna i carrera política fins arribar a ministre. Ara en

dels membres, en Bilal, musulmà i parella de la catòlica Semiramis, va morir al principi de la guerra gairebé abans d'entrar en combat; el seu germà Nidal és a hores d'ara un islamista radical; en Naïm, jueu i periodista, resideix amb la seva família al Brasil; l'Albert, homosexual, va marxar als Estats Units, va rebre la nacionalitat americana i fa investigacions per al Pentàgon; la molt estreta identificació entre en Ramez i en Ramzi, ambdós enginyers i pròspers industrials, un musulmà i l'altre catòlic que es retira per fer-se monjo (fra Basile) a l'anomenat Monestir de les Coves. Del primer dia al setzè que l'Adam passa al Líban escriu els

Aquesta és una història d'històries bonica i terrible, en la qual conflueixen el realisme occidental i la fantasiosa oralitat oriental

Mourad s'està morint i desitja tenir una última xerrada amb l'Adam, el seu amic íntim d'antany. Aquest no s'ho pensa, agafa el primer avió i hi torna, però quan arriba ja és massa tard, en Mourad acaba de morir. Tot i així, en trepitjar de nou la seva pàtria a l'Adam se li acut aprofitar el viatge per mirar de reunir els supervivents dispersos de la seva antiga colla juvenil. Vet aquí les dues cares de la història que explica en Maalouf: la tornada al passat i l'incalculable esforç per conciliar-lo amb el present mitjançant el retrobament d'un grup – "Mi generación, la de las mujeres y los hombres que tuvimos veinte años en la década de los setenta" – en el qual hi havia representada la diversitat ètica, social i religiosa del país llevatí. Un

seus records en una llibreta, inicia una sorprenent relació eroticoamoroosa amb la Semiramis i localitza un per un tots els amics que encara són vius. Els convoca per a una convenció que s'ha de celebrar del 5 al 6 de maig del 2001 a l'Auberge Semiramis on ell s'allotja. Tot fa pensar al lector que aquest retrobament possible per damunt de tota mena de diferències i dels camins seguits per les vides de cada personatge, encarna per part de l'autor, es digui Adam o Amin, la idea que finalment la societat libanesa ha superat el trauma de la guerra civil i la discriminació dels ciutadans pel seu sexe, llengua, religió o ètnia. No vull revelar l'inesperat de les pàgines finals, ni quins ardits fa servir el destí per impedir que els vells camarades puguin reunir-se, sincerar-se i sobreposar-se a les adversitats que els han separat.

Però la mirada d'Amin Maalouf és tan plena d'humanitat quan mira aquesta gent que considera la seva gent, quan es mira a si mateix pensant que el seu món és en un altre lloc, que l'Orient que estima és una entelèquia, un mite que l'aliena i que probablement mai no recuperarà perquè ell, com l'Adam, el protagonista i narrador de la seva novel·la, se sent part d'"una humanitat que s'extingeix". No és principi de res, sinó final d'alguna cosa que l'acosta al pessimisme més visceral: està en suspensió "como su país, como este planeta –afegeix (Dolores, la companya argentina de l'Adam)–. En suspensió como todos nosotros". Aquesta és una història d'històries bonica i terrible, en la qual conflueix la doble sensibilitat de Maalouf, el realisme d'influència occidental i la via fantasiosa de l'oralitat oriental –això també succeeix en la narrativa d'Orhan Pamuk– que potser s'expressa millor en llengua àrab que en la francesa. Impossibles saber-ho. Però la novel·la commou perquè es nodreix de la decepció. És pur dolor de la consciència, és a dir: de l'ànima. |

Història La batalla de Poltava el 1709 va marcar el naixement de l'Imperi rus de Pere el Gran i va suposar l'enfonsament de l'Imperi suec

Hecatombe sueca

Retrat de Pere el Gran a la batalla de Poltava

GETTY

Peter Englund
La batalla que conmovió Europa. Poltava y el nacimiento del imperio ruso
Traducció de Martín Simonson

ROCA EDITORIAL
452 PÀGINES
23 EUROS

XAVIER CASALS

"És dura la roca sobre què construïm. Qui ens pot tombar?", afirmava un antic salm de l'exèrcit suec. Les tropes el van entonar abans de començar un combat decisiu contra les del tsar Pere el Gran, el 27 de juny del 1709 a Poltava (Ucraïna). Certament, en aquell moment les tropes de Carles XII de Suècia aparentaven una consistència adamantina. Tot i així, van ser devastades per les hosts tsaristes i Suècia va passar una hecatombe militar, alhora que Rússia emergia com a potència.

La batalla que conmovió Europa, de l'historiador suec Peter Englund (Boden, 1957), relata la contesa. L'autor, secretari perpetu de l'Acadèmia Sueca que atorga els premis Nobel, la va escriure el 1985 i va esdevenir un èxit. No sorpren pas: el seu assaig fa una descripció superba del xoc, i té un caràcter narratiu que fa que sembli una novel·la.

Un gran bany de sang

Poltava va marcar una fita com a desastre bèl·lic, atès que "un ejército entero desapareció": uns 23.000 combatents suecs hi van ser capturats i, d'aquests, només 4.000 van tornar al seu país, 9.000 més van morir o van desaparèixer i tan sols 1.300 van poder fugir amb el monarca. Hi van morir cinc suecs per cada rus, i la taxa de baixes dels primers va ser insòlita: el 57% del total del contingent. Aquest alt preu que Carles XII va pagar per envair Rússia va anunciar el que Napoleó

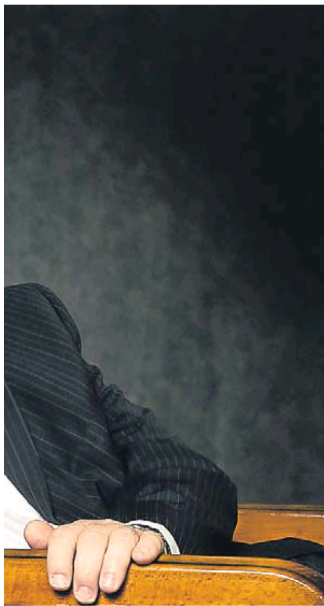
tributaria un segle després en tornar-ho a fer. Si ens preguntem quines van ser les causes de la desfeta sueca, Englund respon enllaçant diversos factors: infravaloració de l'enemic, emplaçament desfavorable al terreny, plantejament erroni del combat (no es va fer servir l'artilleria), mala qualitat de la pólvora i una relativa inferioritat numèrica.

En general, el relat satisfà tant el profà com l'amant de la història militar. Per una banda, perquè exposa com era un exèrcit de l'època, quan retrata l'avanç quotidià del llarg comboi suec que transportava el botí, la paga dels combatents, els subministraments, les famílies dels oficials i els ajudants, etcètera. D'altra banda, perquè permet fer-se una idea clara de la batalla, descrita amb minuciositat i espectacularitat fílmica. Mostra, doncs, el contrast entre la marcialitat de les tropes durant els prolegòmens, quan formen amb un ritual semblant a un ballet, i la seva confusió en el fragor de la lluita, quan queden aïllades dels mariscals i el fum i el soroll confonen els combatents, que s'extravien o s'afegeixen per error a l'enemic.

En aquest marc, el triomf rus es va erigir sobre una gran carnisseria, simbolitzada pel banquet de celebració del tsar al camp de batalla. Va ser un àpat "refinado y caballeresco", i hi van assistir els capítos suecs capturats, mentre al seu voltant s'amuntegaven gairebé 9.000 morts i els ferits eren rematats: "la sangre fluía como riachuelos hasta el Vorskla, y los cadáveres formaban montañas", va anotar gràficament un cronista del combat.

L'èpica de la derrota

El talent expositiu d'Englund brilla en aquest relat de més de 400 pàgines sobre un esdeveniment que a priori pot semblar llunyà. Alterna l'acció dels principals protagonistes (el rei, el tsar i els mariscals) amb incisives apreciacions psicològiques, i la de variats personatges secundaris anònims, com un germà gran del cèlebre músic J.S. Bach (l'oboïsta J.J. Bach) o el capità Jesper Hård, que estava ferit de "sus partes secretas". El resultat és una gran fresc que genera empatia: la precisió visual fa que el lector senti el fragor del combat i assisteixi commogut a la gran matança en què es converteix. Però, sobretot, demostra que pot ser tan èpic narrar una derrota com una victòria. |

ULF ANDERSEN / GETTY IMAGES